

บทที่ 1

บทนำ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันที่นำเงินของประชาชนมาประกอบการ และโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนับว่าเป็นสถาบันทางการเงินที่มีบทบาทมากกว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ จึงนับว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมาก จะหวังผลประโยชน์เหมือนธุรกิจอื่น ๆ แต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้

เพื่อที่จะให้ทราบแนวโน้มที่ผ่านมา รวมทั้งท่าทีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของธนาคารพาณิชย์ว่าทำหน้าที่ได้เต็มประสิทธิภาพหรือไม่ มีบทบาทในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ เหมาะสมเพียงใด เป็นต้น จึงได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ปรากฏมาวิเคราะห์ ศึกษาคูณงานของธนาคารพาณิชย์ และวิเคราะห์ตลอดถึงผลของการควบคุมธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยว่าได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ นั่นคือพิจารณาโดยละเอียดว่ามาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ ที่ใช้อยู่นั้นบังเกิดผลเพียงใด มีข้อบกพร่องที่ไหนดบ้าง

แนวในการเขียนจึงแบ่งออกได้ดังนี้

บทที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย กล่าวถึงโครงสร้างของธนาคารซึ่งได้แยกละเอียดเป็นระบบธนาคาร วิวัฒนาการหรือความเป็นมา ตลอดจนการขยายตัวของธนาคารพาณิชย์ทั้งทางด้านการเงินฝาก และเงินให้กู้ยืม นอกจากนี้ยังกล่าวถึงลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ว่าเงินทุนประกอบการนั้นแตกต่างจากบริษัทอื่นอย่างไรบ้าง รวมทั้งเป็นสถาบันที่สามารถรับฝากเงินจำยัดคืนเมื่อทวงถาม ซึ่งเป็นเหตุให้สามารถสร้างเงินฝากได้อีกประการหนึ่งด้วย

บทที่ 3 อธิบายบทบาทของธนาคารพาณิชย์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เน้นให้เห็นถึงการขยายตัวทางด้านการเงิน วิเคราะห์สาเหตุของการขยายตัวเหล่านั้น ว่าอาจจะเป็นผลมาจากกรณีใดได้บ้าง ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นภาพพจน์ต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ได้ว่ามีมั่นคงหรือไม่เพียงไร และแนวโน้มของธุรกิจประเภทนี้ต่อไปในอนาคตจะเป็นเช่นไร เป็นต้น

บทที่ 4 * ด้าน สืบเนื่องมาจากบทที่ 3 ว่า เมื่อธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันที่มีบทบาทมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาชนหลายฝ่ายด้วยกัน เพื่อเป็นการรักษามลประโยชน์ของส่วนรวม และป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นได้ จึงจำเป็นต้องมีสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เข้ามาควบคุมการดำเนินงานและกิจการต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ บทนี้จึงมีรายละเอียดเกี่ยวกับงานของธนาคารแห่งประเทศไทยในหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการให้ความช่วยเหลือธนาคารพาณิชย์ จะได้อธิบายถึงมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการควบคุมธนาคารพาณิชย์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่วางไว้ ว่ามีมาตรการอะไรบ้างอย่างละเอียด

บทที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย นำขึ้นมาใช้ควบคุมธนาคารพาณิชย์แต่ละขณะ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ระบบธนาคารพาณิชย์เอง และเพื่อการควบคุมเครดิตโดยส่วนรวมด้วย โดยพิจารณาตามช่วงระยะเวลาต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมาโดยเฉพาะนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน และพิจารณาวิกฤตการณ์ทางการเงินและการธนาคารแต่ละขณะว่าธนาคารแห่งประเทศไทยได้แก้ไขเหตุการณ์อย่างไรบ้าง ได้ผลมากน้อยเพียงไร

บทที่ 6 เป็นบทสรุปและเสนอข้อคิดเห็นสำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งทางด้านโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะผูกขาด และเกี่ยวกับนโยบายในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เพื่อส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์เองมีบทบาท

ในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างทั่วถึงตามคำเรียกร้องจากคนหนุ่มมาก รวมตลอดทั้งสรุปและเสนอรวบรวมความคิดบางประการในอันที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของธนาคารแห่งประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมธนาคารพาณิชย์ให้ได้ผลมากยิ่งขึ้นด้วย

ขอบเขตของการศึกษา ในบทที่ ๒ มีการท้าวความถึงความจำเป็นมาของธนาคารพาณิชย์รวมทั้งวิวัฒนาการ ดังนั้นช่วงเวลาจึงนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งธนาคารพาณิชย์คือ พ.ศ. 2431 - 2516 ส่วนบทที่ ๓ ที่แสดงบทบาทและการขยายตัวของธนาคารพาณิชย์นั้นจะเก็บรวบรวมตัวเลขภายหลังที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แล้ว คืออยู่ในช่วง 8 - 10 ปี ที่ผ่านมานี้ ทั้งทางด้านการเงินฝาก เงินให้กู้ยืม นั่นคือการพิจารณาทั้งประสิทธิภาพในการมีกำลังผลิต และประสิทธิภาพในการกระจายเงินทุน

ข้อมูลที่รวบรวมมามี 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่เป็นตัวเลข (Quantitative Data) ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2505 - 2515 หรือปี พ.ศ. 2508 - 2515 แต่หากมีตารางใดที่สามารถจัดหาตัวเลขในปี 2516 ได้ก็จะนำมาใส่เปรียบเทียบเอาไว้ด้วย ส่วนข้อเท็จจริง เช่นประกาศกระทรวงการคลัง หรือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีจนถึงต้นปี 2517 ด้วย นอกจากนั้นก็มีข้อมูลอีกประเภทหนึ่ง คือ ข้อมูลที่มีไว้เป็นตัวเลข (Qualitative Data) ข้อมูลประเภทนี้มีบางรายการที่เก็บตั้งแต่เริ่มมีธนาคารพาณิชย์ขึ้นในประเทศไทย จนกระทั่งต้นปี 2517

แหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวม

เนื่องจากการพิจารณาในหัวข้อดังกล่าวนี้จำเป็นต้องพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ด้าน คือทั้งทางด้านธนาคารพาณิชย์เองว่ามีแนวความคิด และนโยบายในการดำเนินงานอย่างไร รวมทั้งที่หาในการปฏิบัติตามข้อบังคับตามพระราชบัญญัติ ประกาศ

และกฎต่าง ๆ ควบ นอกจากธนาคารพาณิชย์ในฐานะผู้ถูกควบคุมแล้วก็จะพิจารณา
 ทางคานผู้มีหน้าที่ควบคุม คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยเองว่าในขณะที่ธนาคาร
 พาณิชยมีทัศนะอย่างหนึ่งนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยมีทัศนะเช่นไร สอดคล้องหรือขัด
 แยงกันหรือไม่

ข้อมูลที่ได้จึงมีที่มากดังนี้

- 1) รายงาน วารสาร บทความ หรือหนังสือวิชาการต่าง ๆ
- 2) พระราชบัญญัติ ประกาศ กฎกระทรวง
- 3) สอบถาม สัมภาษณ์ จากผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
 ทั้งทางคานธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งนัก
 วิชาการอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย